

STORTINGET

Innst. 336 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra Stortingets presidentskap

Dokument 8:165 S (2021–2022)

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo og Guri Melby om innføring av lobbyregister

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo og Guri Melby fremmet 29. mars 2022 følgende forslag i Dokument 8:165 S (2021–2022):

«Stortinget anmoder Stortingets presidentskap om å utrede mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Modellene må ivareta personvernet til de besøkende og sørge for at privatpersoner kan unntas registrering.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker den politiske ledelsen i departementene eller på Statsministerens kontor, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke regjeringen i saker som er til behandling. Modellene må ivareta personvernet til de besøkende og sørge for at privatpersoner kan unntas registrering.»

Det vises til dokumentet for en nærmere redegjørelse for forslagene.

Presidentskapets merknader

Presidentskapet viser til Dokument 8:165 S (2021–2022), hvor det foreslås at det innføres et offentlig tilgjengelig lobbyregister. Forslagsstillerne ber presidentskapet utrede mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Det bes videre om en tilsvarende utredning knyttet til en registreringsordning for lobbyvirksomhet rettet mot den politiske ledelse i departementene og på statsministerens kontor.

Presidentskapet bemerker at lignende forslag om innføring av lobbyregister for Stortinget og regjeringen er fremmet flere ganger tidligere uten at disse har blitt vedtatt, senest i Dokument 8:26 S (2017–2018), jf. Innst. 71 S (2017–2018) og Stortingets vedtak 16. januar 2018.

Presidentskapet bemerker samtidig, som påpekt av forslagsstillerne, at åpenhet og mulighet for innsyn er et viktig premiss for et liberalt demokrati og for ytringsfrihet. Det er også helt grunnleggende for tilliten til det norske politiske system, i tillegg til å være et sikkerhetsnett mot maktmisbruk og korrupsjon. Presidentskapet legger stor vekt på at Stortinget skal være et åpent parlament hvor alle kan følge saksbehandlingen og få god og oppdatert informasjon om arbeidet i Stortinget på en lett tilgjengelig måte. Stortinget skal kommunisere godt ut mot samfunnet og være lydhør for innspill og argumentasjon.

Presidentskapet deler med dette forslagsstillerens syn på at møter mellom politikere og personer som ønsker å påvirke politiske beslutninger, «lobbyister», er helt legitimt, og at slik kontakt har åpenbare po-

sitive sider. Gjennom å bidra med sin kunnskap og sine innfallsvinkler til aktuelle politiske saker kan lobbyister være en viktig demokratisk kilde til supplerende informasjon ut over det som opplyses i saksdokumenter. Et godt samspill mellom beslutningstakerne og dem beslutningene angår, er viktig i et levende demokrati.

Presidentskapet ser det samtidig som positivt at det er oppmerksomhet om lobbyvirksomhet, noe som kan bidra til å bevisstgjøre representantene på de ulike etiske dilemmaer som kontakten med ulike interessegrupper kan medføre.

Presidentskapet viser i den forbindelse til at Stortinget de senere år har iverksatt flere tiltak når det gjelder blant annet bekjempelse av korrupsjon. Registrering av verv og økonomiske interesser er obligatorisk for stortingsrepresentantene og vararepresentanter i henhold til Stortingets forretningsorden (fo.) § 76. Utfyllende regler er gitt i Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser. Reglementet ble vedtatt av Stortinget 18. desember 2008 og ble sist endret 14. juni 2018, slik at alle anbefalinger tidligere gitt av Europarådets antikorrupsjonsorgan (GRECO – The Group of States against Corruption), ble oppfylt. Det ble dessuten i 2019 innført et system med jevnlig stikkprøvekontroll av oppføringer i registeret.

Presidentskapet viser videre til at «Etisk veileder for stortingsrepresentantene» også omtaler korrupsjon og i tillegg har et eget punkt om informasjon og åpenhet. Det presiseres her at det er opp til representantenes eget skjønn å avgjøre hvem de skal møte, og hvem de vil motta informasjon fra, og at det i møte med lobbyister av ulik karakter er viktig å sørge for å være informert om hvilke interesser de representerer. Det er den enkelte representants ansvar å utøve kontakten på en slik måte at den ikke kan gi grunnlag for tvil om hvorvidt det standpunkt representanten tar i den enkelte sak, kan være utilbørlig påvirket.

Presidentskapets flertall, stortingspresident Masud Gharakhani, første visepresident Svein Harberg, andre visepresident Nils T. Bjørke, tredje visepresident Morten Wold og fjerde visepresident Kari Henriksen, har etter en helhetlig vurdering kommet til at det ikke vil anbefale Stortinget å vedta forslaget. Registrering av dem som oppsøker stortingsrepresentantene i påvirkningsøyemed, vil ikke nødvendigvis føre til mer transparens eller åpenhet i forholdet mellom representantene og andre samfunnsaktører. Flertallet mener således at forslaget verken vil styrke demokratiet eller øke tilliten til de demokratiske beslutningsprosessene i samfunnet. Dessuten vil et lobbyregister være arbeidskrevende å håndtere.

Flertallet legger til grunn at den enkelte representant selv er i stand til å vurdere den informasjon som

mottas, på et selvstendig grunnlag. Flertallet mener det er viktig at representantene har mulighet til å motta konfidensiell informasjon, og at den som gir slik informasjon, kan være anonym. Et lobbyregister som foreslått vil, etter flertallets oppfatning, komplisere dette.

Flertallet mener at et lobbyregister kan være vanskelig å håndtere, ikke minst fordi det må påregnes at det vil kunne oppstå avgrensningssituasjoner hvor det vil være tvil om kontakten skal registreres. Flertallet vil også peke på at registreringsplikten lett vil kunne omgås ved at møtevirksomhet flyttes ut av Stortinget og inn på andre arenaer. Flertallet vil videre vise til at et lobbyregister som foreslått heller ikke vil fange opp rådgivning gitt av PR-byråer til de personer og organisasjoner som oppsøker stortingsrepresentanter. Registeret vil i så måte gi inntrykk av å gi en oversikt som ikke fullt ut gjenspeiler realitetene.

Regjeringen bør selv vurdere om en registreringsordning er hensiktsmessig for deres del. Flertallet viser til at vi i Norge har en forvaltningspraksis som ivaretar mange av de hensynene som et lobbyregister er ment å ivareta. Flertallet vil i denne forbindelse peke på at vi har en åpen forvaltning med en offentlighetslov som sterkt slår fast prinsippet om meroffentlighet, i tillegg til at det er gode regler for journalføring og arkivering og rutiner for høring av ulike interessegrupper når forslag utredes. Offentlig elektronisk postjournal gir alle som ønsker det, innsyn i post til og fra regjeringskvartalet. De velbegrunnede unntakene som offentlighetsloven gir fra offentlighetsprinsippet, vil dessuten kunne komme i konflikt med en registreringsordning som foreslått.

Flertallet vil også fremheve at det skjer omfattende lobbyvirksomhet overfor stortingsrepresentantene gjennom høringer i forbindelse med komiteenes saksbehandling. Høringene er åpne, og det er fullt innsyn i hvilke organisasjoner og bedrifter som deltar. Mange av disse har også gitt innspill og synspunkter under den forutgående høringsprosessen i forbindelse med regjeringens utarbeidelse av lovforslag, stortingsmeldinger osv. Flertallet mener det samlet sett er betydelig åpenhet omkring det påvirkningsarbeidet som skjer i tilknytning til både regjeringens og Stortingets arbeid.

Flertallet ser at omfattende lobbyvirksomhet kan gi økonomisk sterke og velorganiserte særinteresser større påvirkningskraft enn andre viktige interesser som ikke besitter slike ressurser, noe som kan være uheldig ut fra et demokratisk synspunkt. Men nettopp av den grunn er det etter flertallets oppfatning svært viktig med en lav terskel for kontakt mellom stortingsrepresentanter og ikke-profesjonelle aktører. Det må ikke bli slik at bare de som har registrert seg i et lobbyregister, skal ha adgang til representantene. Det er et demokratisk og åpent samfunn ikke tjent med.

Femte visepresident, Ingrid Fiskaa, mener at åpenhet rundt lobbyvirksomhet bidrar til et samfunn der vanlige borgere har bedre innsikt i maktforholdene og hvem som påvirker politiske avgjørelser. Det er et argument for at man alltid bør streve etter åpenhet, så langt det er praktisk mulig. Dette medlem merker seg at det allerede finnes et besøksregister for alle som besøker Stortinget, og mener det neppe vil utgjøre et stort hinder for å besøke Stortinget om det blir en åpenhet rundt dette besøksregisteret hva angår lobbyvirksomheten. Dette medlem mener det er liten grunn til å tro at møtevirksomhet i særlig grad vil flyttes ut av Stortinget av den grunn. At et lobbyregister ikke vil fange opp all kontakt mellom stortingsrepresentanter og aktører som vil påvirke politikktutforming, er etter dette medlems oppfatning ikke et tungtveiende argument mot mer åpenhet.

Dette medlem er enig i at det å påvirke politikk gjennom lobbyvirksomhet er legitimt, og det bidrar ofte til bedre avgjørelser. Men det å ønske mest mulig åpenhet rundt slik påvirkning er også legitimt og vil faktisk, slik dette medlem ser det, også bidra til bedre avgjørelser.

Dette medlem merker seg at man har funnet ulike måter å regulere lobbyvirksomhet på i ulike land. Det er ulike politiske kulturer. Det er ikke gitt at Norge skal lage en kopi av det man finner i for eksempel USA, Canada eller EU. Dette medlem ser derimot positivt på muligheten til å kunne utforme et lobbyregister som passer til vår politiske kultur og til kulturen på Stortinget.

Dette medlem mener det ville ha styrket det norske demokratiet om man fikk økt innsyn i lobbyvirksomheten overfor Stortinget. Det foreliggende forslaget vil etter dette medlems syn gi økt innsyn i maktforholdene i samfunnet, noe som vil være bra for omdømmet til alle som har sitt daglige virke i Stortinget. En undersøkelse gjort av Norstat for Vårt Land viste at tilliten til Stortinget sank med ti pst. høsten 2021. Dette medlem viser videre til at GRECO i sin evalueringsrapport om Norge av oktober 2020 anbefaler at det etableres en oversikt over folkevalgtes kontakter med ulike aktører. Dette medlem støtter representantforslaget og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget anmoder Stortingets presidentskap om å utrede mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Modellene må

ivareta personvernet til de besøkende og sørge for at privatpersoner kan unntas registrering.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker den politiske ledelsen i departementene eller på Statsministerens kontor, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke regjeringen i saker som er til behandling. Modellene må ivareta personvernet til de besøkende og sørge at privatpersoner kan unntas registrering.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra femte visepresident, Ingrid Fiskaa:

Forslag 1

Stortinget anmoder Stortingets presidentskap om å utrede mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Modellene må ivareta personvernet til de besøkende og sørge for at privatpersoner kan unntas registrering.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utarbeide mulige modeller for en registreringsordning for dem som oppsøker den politiske ledelsen i departementene eller på Statsministerens kontor, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke regjeringen i saker som er til behandling. Modellene må ivareta personvernet til de besøkende og sørge at privatpersoner kan unntas registrering.

Presidentskapets tilråding

Presidentskapets flertall, alle unntatt femte visepresident Ingrid Fiskaa, viser til ovenstående og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:165 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo og Guri Melby om innføring av lobbyregister – vedtas ikke.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 19. mai 2022

Masud Gharahkhani

Svein Harberg

Nils T. Bjørke

Morten Wold

Kari Henriksen

Ingrid Fiskaa

